

„Wsparcie Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej w zakresie utworzenia Obserwatorium Integracji Społecznej” -
Projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach
Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie

RAPORT Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA:

„Przemoc w rodzinie w województwie lubelskim w latach 2010 - 2011”

Opracowany przez:

Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej

Marzec 2013

Spis treści:

Wstęp	2
1. Metodologia badania	3
2. Skala zjawiska przemocy w ośrodkach pomocy społecznej	4
2.1. Charakterystyka ofiar przemocy	6
2.2. Charakterystyka sprawców przemocy	7
2.3. Rodzaj oferowanego wsparcia	8
3. Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie: Przemoc w rodzinie	13
3.1. Skala zjawiska przemocy w powiatowych centrach pomocy rodzinie	13
3.2. Charakterystyka ofiar przemocy	17
3.3. Charakterystyka sprawców przemocy	18
3.4. Formy przeciwdziałania przemocy i pomocy ofiarom	19
3.5. Wnioski	23
4. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	23
5. Przemoc w rodzinie - działania Policji	29
6. Podsumowanie	37
Spis wykresów i tabel	39

Wstęp

Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. jako przemoc w rodzinie określone zostało jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny lub innych osób wspólnie zamieszkujących czy też gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc może przybierać różne formy – najczęściej spotykane to przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna oraz zaniedbania. Przemoc można zaobserwować wszędzie – na ulicy, w szkole, w pracy i w rodzinie.¹

Zdaniem badaczy wyróżniamy następujące aspekty przemocy domowej:

- Jest ona intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka mającym na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- W przemocy siły są nierówne, oznacza to, iż w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą; ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy,
- Przemoc narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- Przemoc powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony,
- Miejscem przemocy wewnątrzrodzinnej jest zazwyczaj dom, mieszkanie czy inne wspólne lokum zajmowane przez ofiarę i sprawcę, a także teren zamieszkania – miasto, wieś, region z jego normami i obyczajami społecznymi.

Skalę problemu przemocy w rodzinie na terenie województwa lubelskiego trudno jest określić. Zdecydowanie najważniejszą trudnością w diagnozowaniu zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie wiarygodnych, rzeczywistych danych, charakteryzujących rozmiar przemocy, przede wszystkim z uwagi na fakt, iż niejednokrotnie jest zjawiskiem ukrytym, a ofiary nie szukają pomocy instytucjonalnej. W sytuacjach gdy ofiary decydują się na ujawnienie przemocy, to zakres i skutki doznanej przemocy mogą przeważnie oceniać jedynie subiektywnie, to znaczy minimalizować bądź ją wyolbrzymiać. Znacznie łatwiejsze jest zidentyfikowanie i zobrazowanie skutków przemocy. Najczęściej występującym skutkiem

¹ Grażyna Durki (red.) Współczesna rzeczywistość w wybranych problemach społecznych, Kraków 2010, s.95

przemocy są obrażenia fizyczne powodujące u ofiar urazy, rany, kalectwo czy nawet pozbawienie życia. Poza konsekwencjami dla zdrowia maltretowane osoby mają problemy natury psychologicznej. Charakteryzuje je znacznie wyższy stopień niepokoju, depresji oraz dolegliwości fizjologicznych, niż osób które nigdy nie były maltretowane. Tak więc, przemoc w rodzinie jest problemem wieloaspektowym, a pomoc ofiarom przemocy wymaga podejmowania działań interdyscyplinarnych obejmujących między innymi wsparcie psychologiczne, prawne, medyczne i socjalne.

Pomoc osobom doświadczającym pomocy w najpełniejszej formie możliwa jest poprzez oddziaływanie bezpośrednio na nią, ale też na jej otoczenie. Od innych zależy w jaki sposób i jak szybko ofierze uda się przezwyciężyć i złagodzić skutki urazu. Otoczenie osoby doświadczającej przemocy nie zawsze jednak ma świadomość w jaki sposób sprostać temu zadaniu, jakiego wsparcia tej osobie najbardziej potrzeba.²

1. Metodologia badania

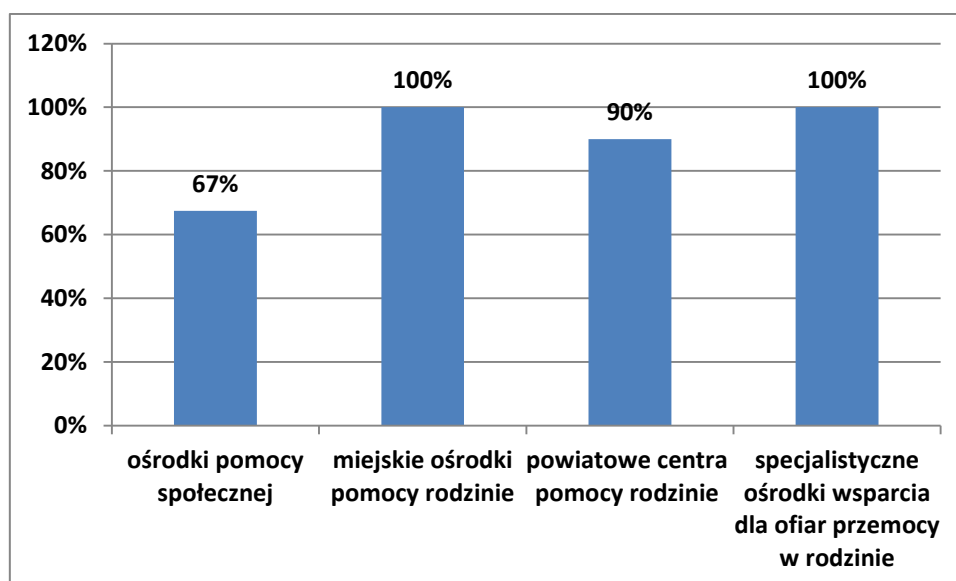
Raport został opracowany na podstawie danych przekazanych przez jednostki realizujące zadania na podstawie Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. w latach 2010 i 2011 oraz danych zastanych uzyskanych z Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie, Prokuratury Okręgowej w Lublinie oraz Sądu Okręgowego w Lublinie. Jako narzędzie badawcze zastosowano kwestionariusz ankiety. Adresatami ankiety byli dyrektorzy i kierownicy ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Kwestionariusz ankiet obejmował realizowane przez poszczególne jednostki rodzaje zadań w ramach zakresu ich działania. Zawierał pytania dotyczące skali przemocy w rodzinie, charakterystyki ofiar oraz sprawców przemocy, a także form przeciwdziałania przemocy i rodzajów udzielanego wsparcia. Kwestionariusz zawierał ponadto pytania otwarte pozwalające respondentom na przekazanie własnych sugestii i wniosków dot. rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie na terenie funkcjonowania danej jednostki.

Ogółem drogą elektroniczną przesłano ankiety do 235 jednostek, w tym do 209 ośrodków pomocy społecznej, do 4 miejskich ośrodków pomocy rodzinie/miejskich ośrodków pomocy społecznej, do 20 powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz do 2 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Ostatecznie w badaniu wzięło udział 165 instytucji, w tym: 141 ośrodków pomocy społecznej, 4 miejskie ośrodki pomocy rodzinie/miejskie ośrodki pomocy społecznej, 18 powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz 2 specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

² A. Kotlarska – Michalska (red.) Dysfunkcje rodziny, Poznań 2011, s. 120

Wykres nr 1. Poziom zwrotu ankiet

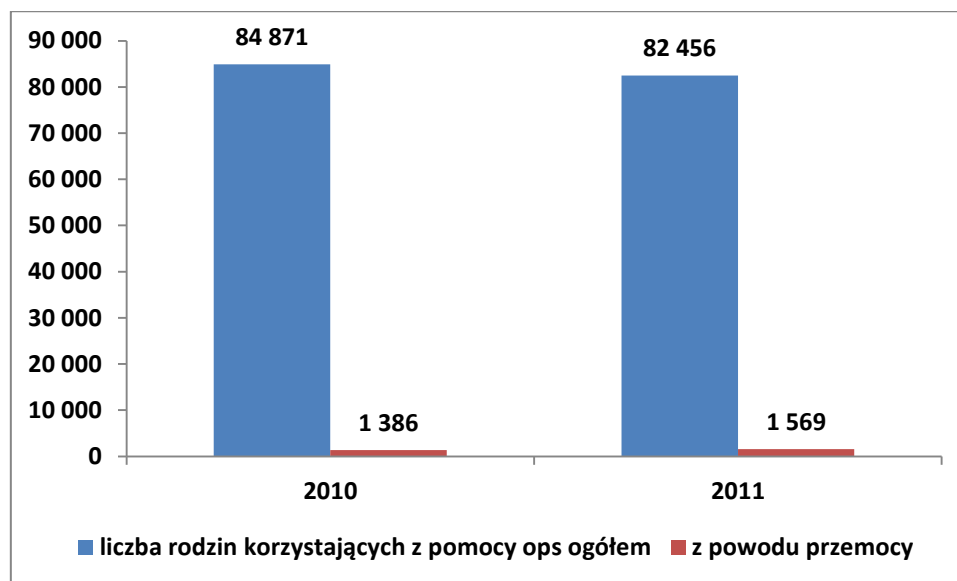
Źródło: opracowanie własne OIS

Należy zwrócić uwagę, iż nie wszystkie badane jednostki przedstawiły wszystkie zawarte w ankiecie dane, z uwagi na brak posiadania wymaganych informacji.

2. Skala zjawiska przemocy w ośrodkach pomocy społecznej

Jak wcześniej wspomniano na pytania kwestionariusza ankiety odpowiedziało ogółem 145 ośrodków pomocy społecznej z terenu województwa lubelskiego. Problem przemocy odnotowano w 2011 roku w 102 ośrodkach, zaś w 2010 roku w 92. Dane empiryczne wskazują, że zarówno w 2011 jak i 2010 roku zjawisko przemocy dotknęło 2% ogółu rodzin korzystających ze wsparcia badanych ośrodków. Jednakże uwzględniając istotę problemu – tj. fakt, iż jest to zjawisko drażliwe dotyczące intymnej sfery jednostki, niejednokrotnie jest ukrywane „w czterech ścianach”, można zatem przypuszczać, że w rzeczywistości skala problemu jest wyższa. Istotnym wskaźnikiem oprócz liczby rodzin jest również liczba ofiar przemocy. W roku 2011 wg danych respondentów w roku 2011 odnotowano 2 111 ofiar przemocy, zaś w 2010 roku – 1 827. Pomimo faktu, iż w analizowanych latach odsetek rodziny korzystających ze wsparcia ops z powodu przemocy w ogólnej liczbie rodzin pozostał niezmienny, w roku 2011 w odniesieniu do 2010 odnotowano wzrost liczby rodzi dotkniętych tym problemem (o 183).

Wykres nr 2. Skala zjawiska problemu przemocy w badanych ośrodkach pomocy społecznej w latach 2010-2011

Źródło: opracowanie własne OIS

Zdecydowanie najwięcej osób jest ofiarami przemocy psychicznej – w analizowanym okresie prawie 80% osób doświadczyło tej formy przemocy. Napaść fizyczna dotknęła ponad połowę ofiar przemocy. Przemocy ekonomicznej doświadczyło w 2010 roku 20% osób, zaś w 2011 – 23%. Najmniej ofiar doświadczyło przemocy seksualnej – 3% w 2010 i 2% w 2011 roku. Należy podkreślić, że zazwyczaj ofiary doświadczają kilku form przemocy jednocześnie. Z danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej wynika, że aż 28% (504) w 2010 roku i 27% (559) ofiar przemocy w rodzinie stanowiły dzieci. Przemoc wobec osób starszych dotyczyła 8% (139 osób w 2010, 174 w 2011) ofiar. Na podobnym poziomie utrzymywała się wskaźnik przemocy wobec osób niepełnosprawnych: 7%(121) w 2010 oraz 5%(110) w 2011 roku.

Tabela nr 1. Formy doświadczanej przemocy w latach 2010-2011

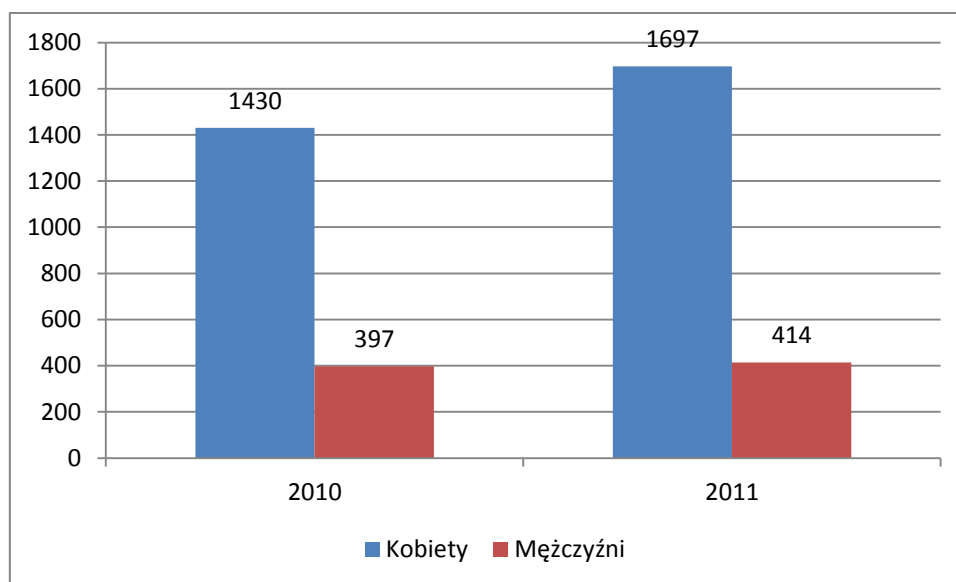
Formy przemocy	2010		2011	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Fizyczna	950	52%	1 073	51%
Psychiczna	1 435	79%	1 639	78%
Seksualna	57	3%	43	2%
Ekonomiczna	366	20%	482	23%

Źródło: opracowanie własne OIS

2.1. Charakterystyka ofiar przemocy

Ofiarami przemocy w rodzinie są w zdecydowanej większości kobiety. W roku 2011 stanowiły 80% ofiar, w 2010 – 78%. Liczba kobiet doświadczających przemocy w przeciągu roku wzrosła o 267.

Wykres Nr 3. Liczba ofiar przemocy w rodzinie wg płci

Źródło: opracowanie własne OIS

Większość ofiar przemocy zamieszkuje w miastach – 66%. Wśród dotkniętych przemocą przeważają osoby w wieku od 18 do 60 lat – ponad 60%, natomiast najmniej jest w wieku powyżej 60 lat – 8%.

Tabela Nr 2. Struktura wieku ofiar przemocy

Wiek ofiar	2010		2011	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Poniżej 18 lat	504	28	559	27
18-60 lat	1 184	64	1 378	65
Powyżej 60 lat	139	8	174	8
Ogółem	1 827	100	2 111	100

Źródło: Opracowanie własne OIS

Zjawisko przemocy w podobnym stopniu dotyka osoby biernie jak i aktywne zawodowo. W roku 2010 liczba osób aktywnych zawodowo doświadczających przemocy była minimalnie

większa niż biernych (719 i 704 osoby). Z kolei w 2011 wśród ofiar przemocy większa była liczba osób biernych zawodowo – 846 osoby (aktywne – 823 osoby).

2.2. Charakterystyka sprawców przemocy

Szczegółowa charakterystyka sprawców przemocy w rodzinie nie jest możliwa gdyż nie wszystkie ośrodki pomocy społecznej gromadzą dane dotyczące sprawców. W roku 2010 badane jednostki wskazały 1061 sprawców przemocy, zaś w roku 2011 – 1124. Sprawcami przemocy w rodzinie są przede wszystkim mężczyźni. W roku 2010 stanowili 86% agresorów, natomiast w roku 2011 wskaźnik ten był większy i wynosił 90%. Odsetek kobiet znęcających się nad bliskimi wynosił 14% w 2010 i 10% w 2011 roku.

Zdecydowana większość sprawców to osoby w wieku od 18 do 60 lat. W analizowanym okresie stanowili ponad 90% agresorów. Najrzadziej sprawcami przemocy są nieletni. W roku 2010 stanowili mniej niż 0,5%. W roku 2011 odnotowano wzrost odsetka agresorów w wieku do 18 roku życia (o 0,9 punktów procentowych), jednakże nadal jest to najmniej liczna grupa wśród osób stosujących przemoc.

Tabela Nr 3. Struktura wieku sprawców przemocy

Wiek ofiar	2010		2011	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Poniżej 18 lat	4	0,37	16	1,42
18-60 lat	961	90,57	1 025	91,19
Powyżej 60 lat	39	3,67	54	4,80
Brak danych	57	5,39	29	2,58
Ogółem	1 061	100	1 124	100

Źródło: Opracowanie własne OIS

Analizując dane ośrodków pomocy społecznej pod względem wykształcenia sprawców przemocy domowej widoczne jest, że najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem zawodowym: w 2010 roku – 42,13%, w 2011 – 45,10%. Druga dominująca grupę stanowią osoby z wykształcenie podstawowym i niepełnym podstawowym – ponad 30%. Stosunkowo mniej liczna jest grupa sprawców legitymująca się wykształceniem średnim. W omawianym okresie zdecydowanie najmniej jest sprawców z wykształceniem policealnym i wyższym – poniżej 0,5%. Należy podkreślić, że w/w dane wynikają ze specyfiki klientów ops - z pomocy społecznej korzystają przede wszystkim osoby z niskim wykształceniem.

Tabela Nr 4. Struktura wykształcenia sprawców przemocy

Wykształcenie	2010		2011	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Podstawowe/ niepełne podstawowe	327	30,81	372	33,09
zawodowe	447	42,13	507	45,10
Średnie	89	8,38	124	11,03
Policealne	4	0,37	5	0,44
wyższe	5	0,47	2	0,17
Brak danych	189	17,81	114	10,14
Ogółem	1061	100	1124	100

Źródło: Opracowanie własne OIS

Wśród sprawców w 2010 roku przeważały osoby bierne zawodowo – 47 % (494 osoby) odsetek agresorów aktywnych zawodowo wynosił 43% (453 osoby). W roku 2011 sytuacja zawodowa sprawców przemocy przedstawiała się inaczej – 560 osób tj. 50% sprawców stanowiły osoby aktywne na rynku pracy, natomiast 517 sprawców (46%) to osoby bierne. W 2010 roku nie określono statusu na rynku pracy 114 (10%) sprawców, w 2011 - 47 (4%).

Niejednokrotnie zjawisko przemocy jest związane z uzależnieniem od alkoholu i problemami z alkoholem. Potwierdzają ten fakt dane ośrodków pomocy społecznej, które wskazują, że zdecydowana większość sprawców przemocy to osoby uzależnione od alkoholu lub z problemem alkoholowym. W roku 2010 odnotowano 360 osób uzależnionych oraz 492 z problemem alkoholowym. W roku 2011 uzależnienie od alkoholu dotyczyło 365 sprawców, natomiast problemy z alkoholem – 552.

2.3. Rodzaj oferowanego wsparcia

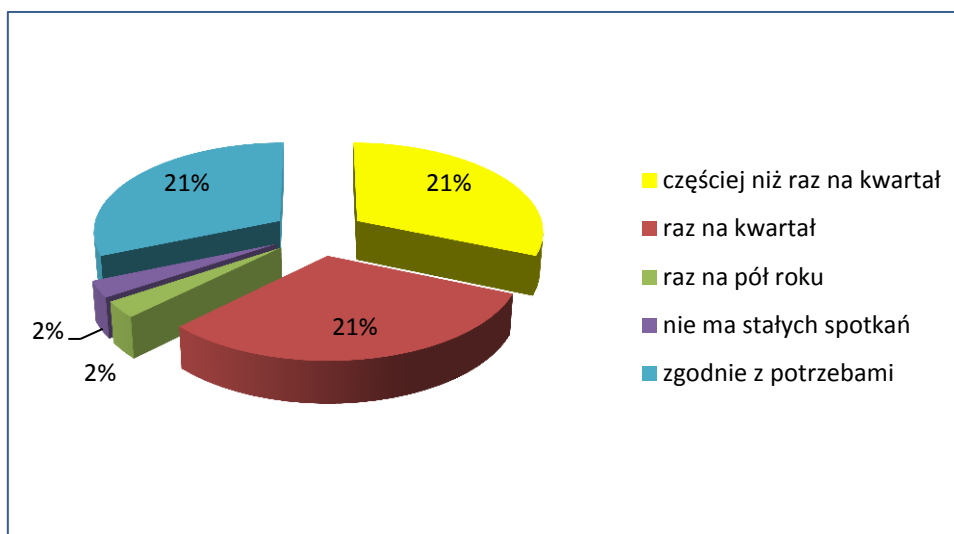
Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez ośrodki pomocy społecznej są realizowane na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz 1362, z póź. zm.) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.u. z 2009 r., Nr 206, poz. 1589). Do zadań własnych gminy wynikających z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie należy przede wszystkim tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Wśród 145 badanych ośrodków pomocy społecznej 118, tj. 81% posiada gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie obowiązujący w analizowanym okresie. Ośrodki, które w roku 2010 i 2011 nie posiadały gminnego programu w zdecydowanej większości (21 ops) wskazały, że w/w dokument jest w trakcie opracowywania. W przypadku 2 ośrodków program jest opracowany i oczekuje na przyjęcie przez Radę Gminy. W pozostałych przypadkach przedstawiciele ośrodków zadeklarowali, iż działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie są zawarte w strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz w gminnym programie profilaktyki nad dzieckiem i rodziną.

Działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizuje zespół interdyscyplinarny. W zdecydowanej większości 96% (139) badanych ops wskazało, że w gminie funkcjonuje zespół interdyscyplinarny. Przy czym, należy podkreślić, że w 56 przypadkach zespoły zostały powołane w 2012 roku, podczas gdy ankieta obejmowała dane za lata 2010 i 2011, tak więc w analizowanym okresie liczba ich była mniejsza – 83. Z przedstawionych danych wynika, że najwięcej zespołów zostało powołanych w 2011 roku – 80, najmniej w 2010 – 3. W skład zespołu interdyscyplinarnego w badanych ops wchodzi: pracownik socjalny, policjant, przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty, ochrony zdrowia, kurator sądowy (zawodowy lub społeczny). Ponadto, w skład 22 zespołów wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych, w 6 przedstawiciele Kościoła, w 4 prokuratury. Respondenci wskazali również, że w spotkaniach 2 zespołów uczestniczą: przedstawiciel straży miejskiej i straży granicznej. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Z informacji uzyskanych od badanych wynika, że w większości spotkania zespołów odbywają się zgodnie z wytycznymi ustawy – 71% zespołów spotyka się raz na kwartał i częściej niż raz na kwartał. Jedynie w przypadkach 3 zespołów (2%) spotkania odbywają się raz na pół roku.

Wykres Nr 4. Częstotliwość spotkań zespołu interdyscyplinarnego

Źródło: Opracowanie własne OIS

Kolejnym istotnym zadaniem gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy jest zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc ośrodkach wsparcia. Spośród badanych jedynie na terenie 11 gmin (8%) funkcjonują ośrodki wsparcia do których można skierować ofiary przemocy w rodzinie. W większości gmin – 80 (55%) ofiary przemocy mają zapewnione miejsca w ośrodkach funkcjonujących na terenie innych gmin. Znaczna liczba respondentów – 54 (37%) wskazała, że nie zapewnia miejsc w ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Z odpowiedzi badanych wynika, że w głównej mierze jest to spowodowane niewystępowaniem potrzeb w tym zakresie – 25 wskazań. Ponadto, wskazano takie powody jak: brak placówek tego typu na terenie gminy i gmin ościennych – 11 wskazań, brak zgody ofiar – 2 wskazania oraz brak środków finansowych – 2 wskazania. Ogółem, w roku 2010 z powodu przemocy w rodzinie w ośrodkach wsparcia umieszczono 206 osób, natomiast w roku 2011 -211. Należy podkreślić, że zdecydowaną większość (96%) osób korzystających z tej formy pomocy stanowiły kobiety.

Jednym z działań realizowanych na rzecz ofiar i sprawców przemocy w rodzinie jest udzielanie poradnictwa, między innymi socjalnego, pedagogicznego i psychologicznego. W roku 2010 udzielono ogółem 4 626 porad 1 961 osobom. W roku 2011 odnotowano wzrost liczby osób (o 206) korzystających z pomocy w formie poradnictwa, a co z za tym idzie wzrost ogólnej liczby porad (o 568). Zarówno w roku 2010, jak i w 2011 najwięcej osób skorzystało z poradnictwa socjalnego (2010 - 68%;2011 - 65%).

Tabela nr 5. Liczba osób korzystających z porad dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie

Rodzaj poradnictwa	2010		2011	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
psychologiczne	500	1 178	690	5 194
socjalne	1 334	2 241	1 409	2 339
pedagogiczne	212	334	232	486
dot. przemocy wobec dzieci	378	781	368	758
dot. przemocy wobec osób niepełnosprawnych	100	195	97	187
dot. przemocy wobec osób starszych	127	249	142	246
ogółem	1 961	4 626	2 167	5 194

Źródło: Opracowanie własne OIS

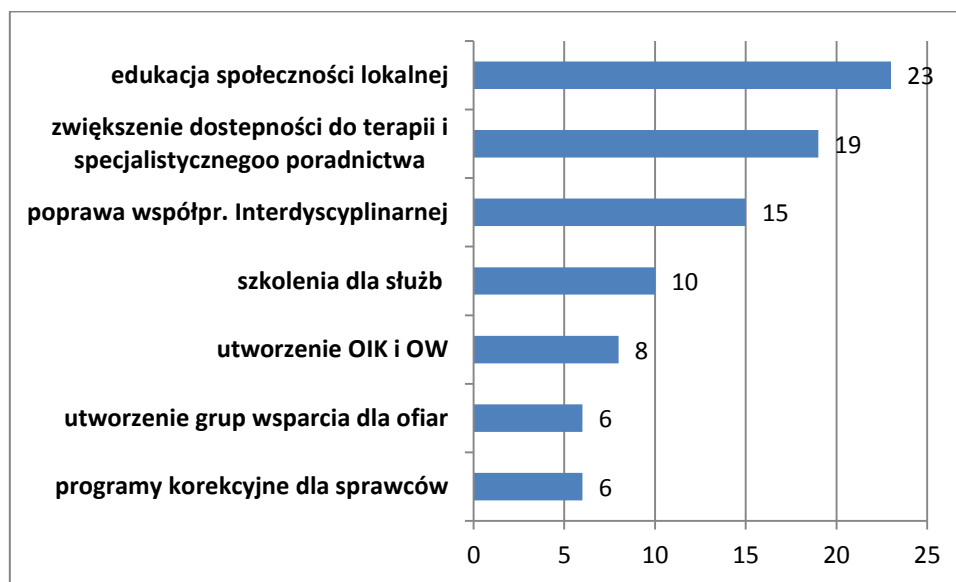
Ważnym działaniem interwencyjnym podejmowanym przez pracowników socjalnych jest procedura „Niebieskie Karty”. Ogólnie rzecz biorąc jest to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania zjawiska przemocy. Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawania przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Podstawą skuteczności procedury i oferowanej pomocy jest współpraca przedstawicieli różnych służb stykających się z ofiarami lub sprawcami przemocy w rodzinie.³ Rozpoznanie przemocy w rodzinie i wypełnienie „Niebieskiej Karty” rozpoczyna proces pomagania. W roku 2010 procedurą objęto w badanych ośrodkach jedynie 358 rodzin z problemem przemocy, czyli niewiele ponad ¼. W roku 2011 „Niebieskie Karty” była stosowane częściej – tą formą pomocy objęto 516 rodzin, co stanowi 33% ogółu rodzin doświadczających przemocy. Uwzględniając fakt, iż zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu

³ http://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa/poradnik_-_eksperti_radza/07._Hanna_Dorota_Sasal.pdf, data pobrania: 11.03.2013

o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie⁴, liczba rodzin objętych procedurą w analizowanym okresie jest stanowczo zbyt mała.

W kwestionariuszu ankiety ośrodki poproszono o określenie czy problem przemocy w rodzinie na terenie ich gminy jest rozwiązywany w wystarczający sposób. Większość respondentów (63%) nie potrafiła określić czy problem jest rozwiązywany należycie. 12 % ankietowanych ośrodków uważa, że problematyka przemocy w rodzinie na terenie ich gminy nie jest rozwiązywana w należyty sposób i należy podjąć dodatkowe działania zmniejszające skutki tej przemocy na terenie gmin. Obecne działania uznaje za wystarczające 25% ops. Badani wskazali działania, które należy podjąć w celu zwiększenia efektywności rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie na terenie swoich gmin. W opinii respondentów przede wszystkim konieczna jest edukacja społeczności lokalnej dotycząca zjawiska przemocy domowej oraz zwiększenie dostępności do terapii i specjalistycznego poradnictwa między innymi poprzez tworzenie Punktów Konsultacyjnych dla rodzin dotkniętych przemocą. Wg. respondentów istotnym działaniem jest również poprawa współpracy interdyscyplinarnej oraz szkolenia dla służb zajmujących się problemem przemocy.

Wykres nr 5. Działania na rzecz zwiększenia efektywności rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie

Źródło: Opracowanie własne OIS

⁴ Art. 9d ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.u. z 2009 r., Nr 206, poz. 1589)

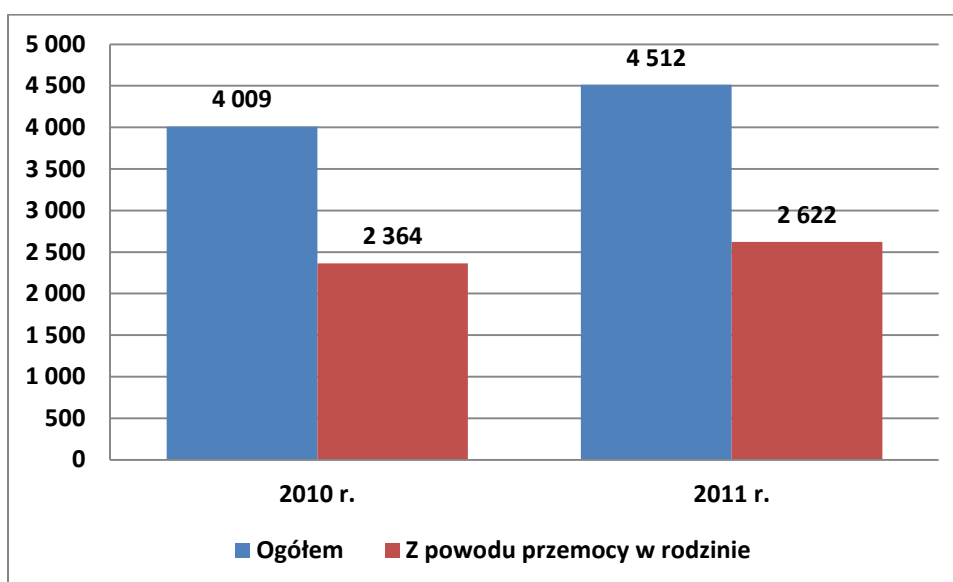
3. Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie: Przemoc w rodzinie

3.1. Skala zjawiska przemocy w powiatowych centrach pomocy rodzinie

Na skierowane do 24 powiatowych centrów pomocy rodzinie i miejskich ośrodków pomocy rodzinie ankiety odpowiedzi udzieliło 22 jednostki, co stanowi 92 % zwrotu ankiet. Jednak należy zwrócić uwagę, iż nie wszystkie ankiety zostały wypełnione w całości – część jednostek nie dysponowało wszystkimi danymi.

Z uzyskanych danych wynika, iż z usług ośrodków interwencji kryzysowej skorzystało odpowiednio: w roku 2010 – 4 009 osób, natomiast w 2011 roku 4 512 osób. Powodem korzystania z usług OIK przez blisko 60 % świadczeniobiorców była przemoc w rodzinie.

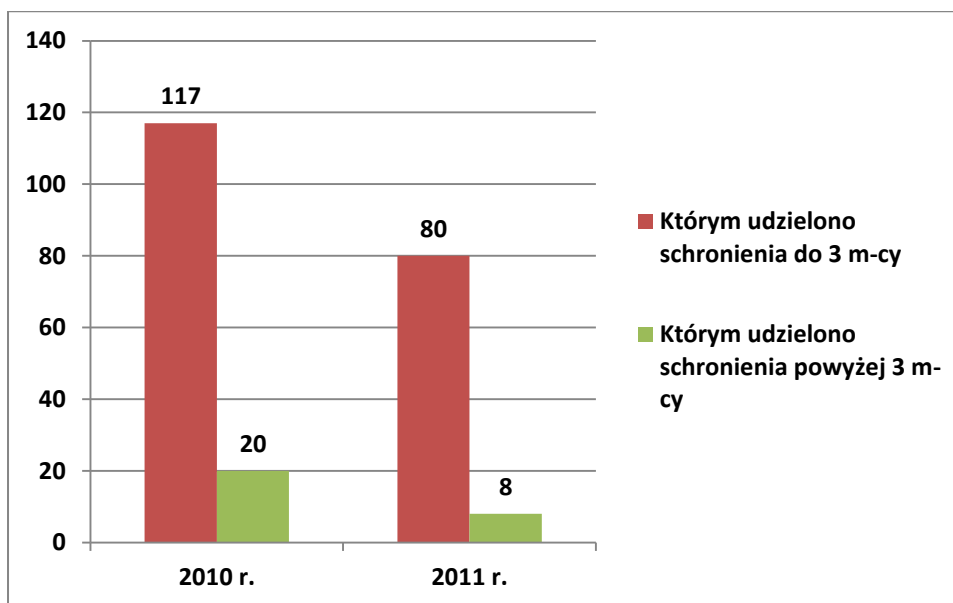
Wykres Nr 6. Liczba osób korzystających z usług ośrodków interwencji kryzysowej w latach 2010 - 2011

Źródło: Opracowanie własne OIS

Poniższy wykres obrazuje liczbę osób, które skorzystały z możliwości schronienia w latach 2010 – 2011 z powodu przemocy w rodzinie.

Wykres Nr 7. Liczba ofiar przemocy w rodzinie, które skorzystały ze schronienia w latach 2010 - 2011

Źródło: Opracowanie własne OIS

Najczęściej występującymi rodzajami stosowanej przemocy są przemoc psychiczna i fizyczna. Prezentują to poniższe dane:

Tabela nr 6. Formy stosowanej przemocy w latach 2010-2011

Forma przemocy	2010		2011	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Fizyczna	1 235	52%	1 494	57%
Psychiczna	1 291	55%	1 667	64%
Ekonomiczna	326	14%	432	16%
Seksualna	71	3%	75	3%

Źródło: Opracowanie własne OIS

Z informacji przekazanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie wynika, iż w 2010 roku 11 %, zaś w 2011 roku – 16 % przypadków dotyczyło przemocy wobec dzieci. Znacznie mniej przypadków dotyczyło przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Było to odpowiednio:

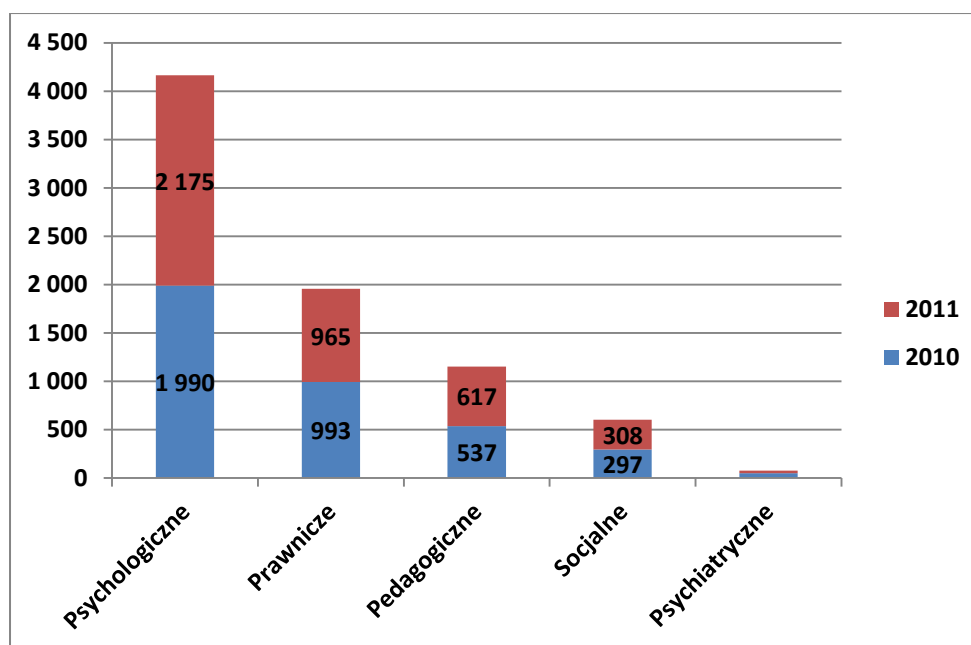
Tabela nr 7. Rodzaj stosowanej przemocy w latach 2010-2011

Rodzaj przemocy	2010		2011	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Wobec dzieci	263	11%	290	11%
Wobec osób starszych	94	4%	122	5%
Wobec osób niepełnosprawnych	27	1%	60	2%

Źródło: Opracowanie własne OIS

W ośrodkach interwencji kryzysowej prowadzonych przez powiat wsparciem w formie specjalistycznego poradnictwa objętych zostało odpowiednio 3 245 osób w 2010 roku i 3 584 w 2011. Osobom tym udzielono ogółem – w 2010 roku – 11 234 oraz w 2011 roku 11 527 porad. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego z podziałem na rodzaj udzielonej porady:

Wykres Nr 8. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego ze względu na rodzaj udzielonej porady w latach 2010 - 2011

Źródło: Opracowanie własne OIS

Najwięcej osób skorzystało z porad psychologicznych. Najmniej było zainteresowanych poradami psychiatrycznymi, w 2010 roku były to 52 osoby, natomiast w 2011 skorzystały z nich tylko 24 osoby. Ośrodki interwencji kryzysowej udzielają również konsultacji

telefonicznych – w 2010 roku 919 osobom udzielono 1297 porad, natomiast w 2011 z 1 198 porad skorzystało 962 osoby.

Skalę poradnictwa dotyczącego przemocy wobec dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych w latach 2010 i 2011 przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 8. Rodzaj stosowanego poradnictwa w latach 2010-2011

Rodzaj porad	2010		2011	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Dotyczące przemocy wobec dzieci	260	1 197	265	1 198
Dotyczące przemocy wobec starszych	103	213	121	247
Dotyczące przemocy wobec niepełnosprawnych	24	104	58	108

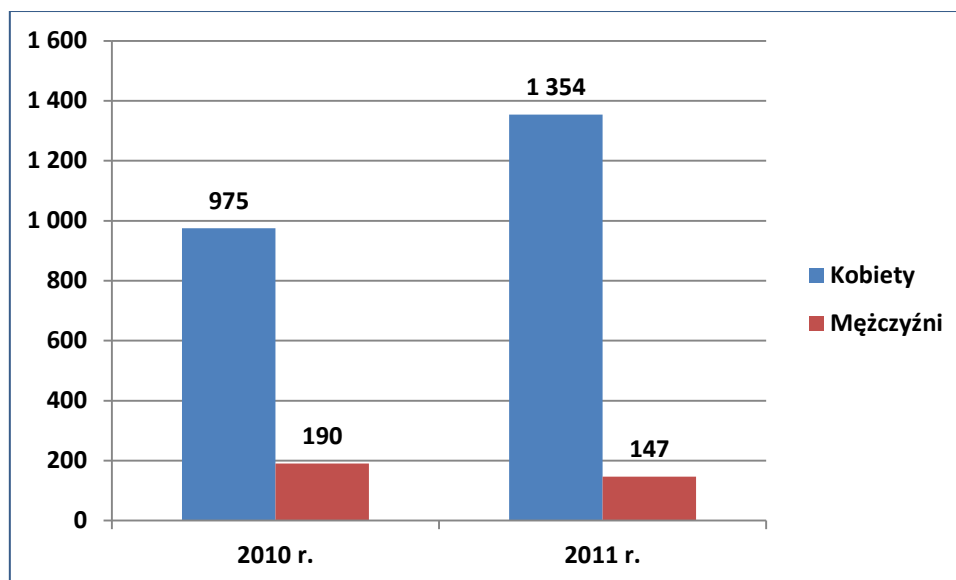
Źródło: Opracowanie własne OIS

Interwencje podejmowane przez ośrodki interwencji kryzysowej skutkowały wypełnieniem 182 Niebieskich Kart. W roku 2010 było ich o 63 mniej. W stosunku do roku 2010 zmniejszyła się natomiast liczba interwencji w miejscu zamieszkania – w 2011 podjęto interwencje wobec 120 osób, natomiast w 2010 było to 186 osób.

3.2. Charakterystyka ofiar przemocy

Ofiarami przemocy w zdecydowanej większości są kobiety. W 2011 roku stanowiły one 90 %, a w 2010 r. 84 % wszystkich korzystających z pomocy ośrodków interwencji kryzysowej z powodu przemocy w rodzinie.

Wykres Nr 9. Liczba ofiar przemocy w rodzinie wg płci

Źródło: Opracowanie własne OIS

57 % ofiar przemocy zamieszkuje na wsiach.

Są to głównie osoby w wieku od 18 do 60 lat, w roku 2011 stanowiły one 78 %, a w 2010 roku 80 % ofiar przemocy. Najrzadziej przemocy doświadczają osoby w wieku powyżej 60 lat, stanowią one 7%.

Biorąc pod uwagę wykształcenie ofiar przemocy sytuację przedstawia się poniższa tabela:

Tabela nr 9. Struktura wykształcenia ofiar przemocy

Wykształcenie	2010	%	2011	%
Podstawowe lub niepełne podstawowe	107	25%	120	18%
Zasadnicze zawodowe	183	43%	254	38%
Średnie	101	24%	200	30%
Policealne	13	3%	37	6%
Wyższe	22	5%	52	8%

Źródło: Opracowanie własne OIS

Ofiarami przemocy najczęściej padają osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe, najrzadziej zaś osoby z wykształceniem policealnym i wyższym.

Porównując status zawodowy ofiar, zarówno w 2010 jak i 2011 roku 60% z nich były to osoby bierne zawodowo.

3.3. Charakterystyka sprawców przemocy

Dokonując analizy osób stosujących przemoc w rodzinie należy zwrócić uwagę, iż nie wszystkie jednostki gromadzą dane pozwalające scharakteryzować te osoby. Porównując badane pcpr-y w 2011 roku przekazały dane 2 356 ofiar przemocy, w przypadku sprawców dotyczyły one tylko 488 osób. Na 22 przekazane ankiety tylko 13 pcpr-ów posiadało dane dotyczące płci, wieku oraz miejsca zamieszkania sprawców przemocy, a tylko 9 – dane dotyczące wykształcenia oraz statusu zawodowego osób stosujących przemoc w rodzinie.

Sprawcami przemocy w zdecydowanej większości są mężczyźni – w 2010 roku stanowili oni 96 %, w 2011 roku 90 %. Miejsce zamieszkania nie ma większego wpływu na liczbę sprawców – w 2011 roku 54 % sprawców mieszkało w mieście, natomiast w 2010 roku, odsetek ten wynosił 50%.

Osoby stosujące przemoc wobec członków rodziny najczęściej są w wieku 18 – 60 lat (stanowią 95%). Osób poniżej 18 lat było tylko 1%.

Analizując wykształcenie osób stosujących przemoc, podobnie jak w przypadku ofiar, są to najczęściej osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe, najrzadziej zaś wyższe i policealne. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 10. Struktura wykształcenia sprawców przemocy

Wykształcenie	2010	%	2011	%
Podstawowe lub niepełne podstawowe	37	22%	66	21%
Zasadnicze zawodowe	99	58%	148	47%
Średnie	24	14%	79	25%
Policealne	7	4%	13	4%
Wyższe	5	3%	8	3%

Źródło: Opracowanie własne OIS

W 2011 roku 59 % sprawców było osobami aktywnymi zawodowo, natomiast w 2010 roku takich osób był 54 %.

3.4. Formy przeciwdziałania przemocy i pomocy ofiarom

Zadania powiatu wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589) obejmują zadania własne, do których należą:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
- opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej

oraz zadania z zakresu administracji rządowej obejmujące:

- opracowywanie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie oraz
- prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Opracowanie i realizację **powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy** w rodzinie wykazało 17 powiatów, w jednym powiecie jest w trakcie opracowywania, w przypadku powiatu lubartowskiego program jest realizowany w ramach Powiatowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Mieszkańców Powiatu Lubartowskiego na lata 2012-2015, w powiecie parczewskim program nie został opracowany z uwagi na brak środków, a pozostałe dwa powiaty nie przekazały informacji.

Programy służące działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie zostały opracowane i są realizowane w dziewięciu powiatach województwa lubelskiego. W jednym powiecie trwa opracowywanie takiego programu. Realizatorami tych programów są powiatowe centra pomocy rodzinie lub ośrodki interwencji kryzysowej, a działaniami objętych zostaje od kilku do ponad 200 osób. Jednostki realizują od jednego do ośmiu takich programów.

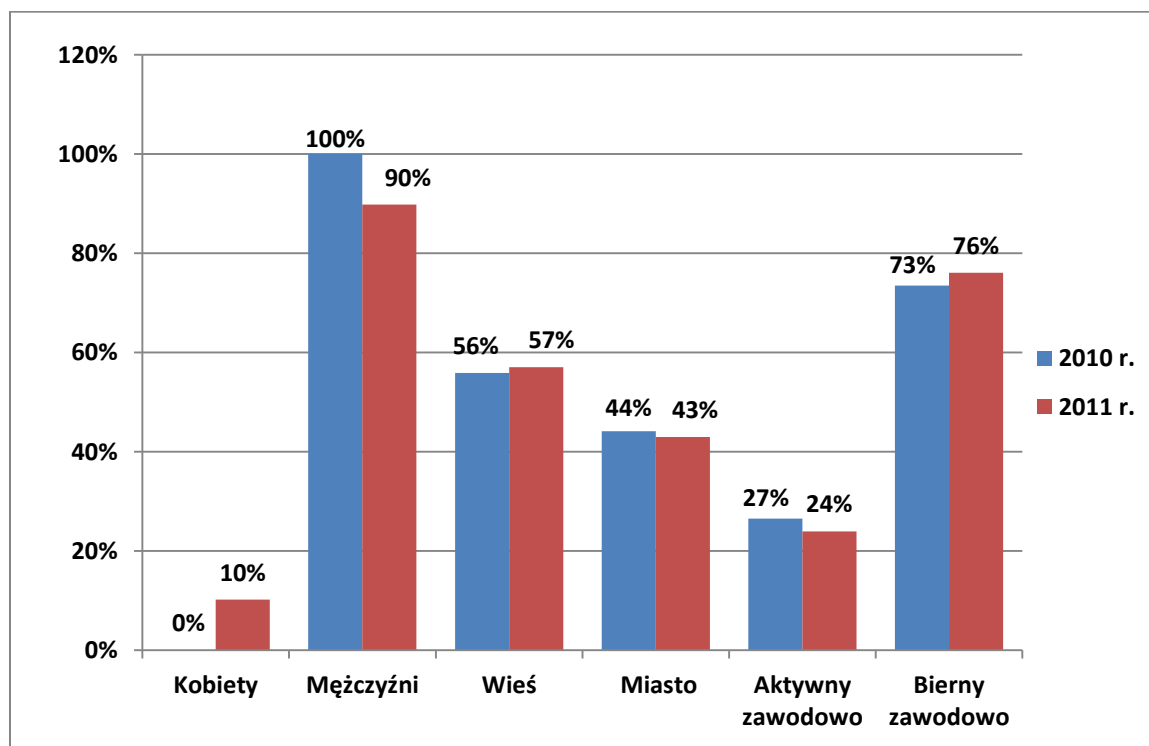
Funkcjonowanie na swoim terenie ośrodka interwencji kryzysowej wykazało 21 powiatów (w trzech przypadkach są to punkty interwencji kryzysowej funkcjonujące przy pcpr). 14

ośrodków interwencji kryzysowej zapewnia od 3 do 16 miejsc hotelowych. W sześciu powiatach prowadzenie OIK zostało zlecone organizacjom pozarządowym, w pozostałych podmiotem prowadzącym jest powiat.

Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia – innych niż ośrodek interwencji kryzysowej wykazał tylko Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, pięć jednostek wskazało na możliwość skorzystania z takich miejsc na terenie innego powiatu, a zdecydowana większość – 13 jednostek – przekazało informację, iż potrzeby występujące w tym zakresie w pełni zabezpiecza istniejący OIK. Trzy pcp-r-y nie udzieliły w tym punkcie informacji.

W latach 2010 i 2011 opracowywanie i realizację ogółem 39 **programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie** – będące zadaniem z zakresu administracji rządowej – wykazało 13 powiatowych centrów pomocy rodzinie. Udział w programach ukończyło odpowiednio 122 (w 2010 roku) oraz 128 uczestników w 2011 roku. Liczba uczestników, którzy przerwali udział w programach wynosi 37 w 2010 r. i 50 w 2011 roku. Charakterystykę uczestników przedstawia poniższy wykres:

Wykres Nr 10. Charakterystyka uczestników programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie w latach 2010 – 2011

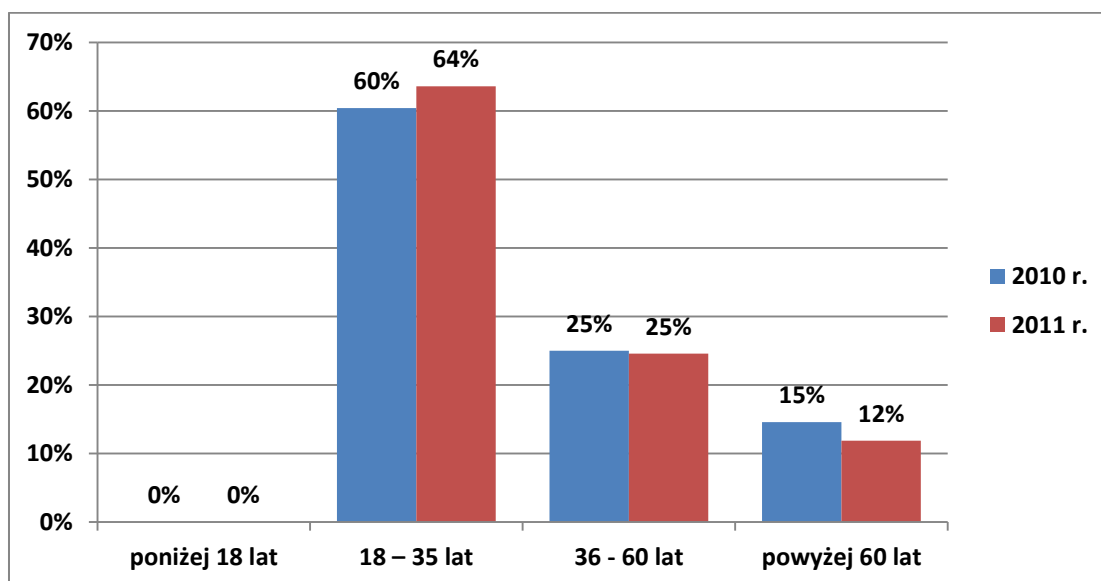
Źródło: Opracowanie własne OIS

Uczestnikami programów korekcyjno – edukacyjnych w zdecydowanej większości są mężczyźni – w 2010 roku stanowili 100 wszystkich osób. Biorąc pod uwagę miejsce

zamieszkania – mieszkańców wsi jest o 6 – 7 punktów procentowych więcej. Dużo większe zróżnicowanie jest w przypadku aktywności zawodowej uczestników – 73 % w 2010 roku i 76 % w 2011 stanowiły osoby bierne zawodowo.

Wśród uczestników programów korekcyjno – edukacyjnych najwięcej jest osób w wieku 18 – 35 lat – stanowią oni od 60 % w 2010 roku do 64 % w 2011. Co czwarty uczestnik ma od 36 do 60 lat. Nie ma natomiast osób poniżej 18 roku życia.

Wykres Nr 11. Struktura wieku uczestników programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie w latach 2010 – 2011

Źródło: Opracowanie własne OIS

Wykształcenie osób uczestniczących w programach korekcyjno – edukacyjnych prezentuje poniższa tabela:

Tabela nr 11. Struktura wykształcenia uczestników programów korekcyjno – edukacyjnych w latach 2010 – 2011

Wykształcenie	2010 r.		2011 r.	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Podstawowe lub niepełne podstawowe	28	34%	30	29%
Zasadnicze zawodowe	34	41%	52	51%
Średnie	20	24%	18	18%
Wyższe	1	1%	2	2%

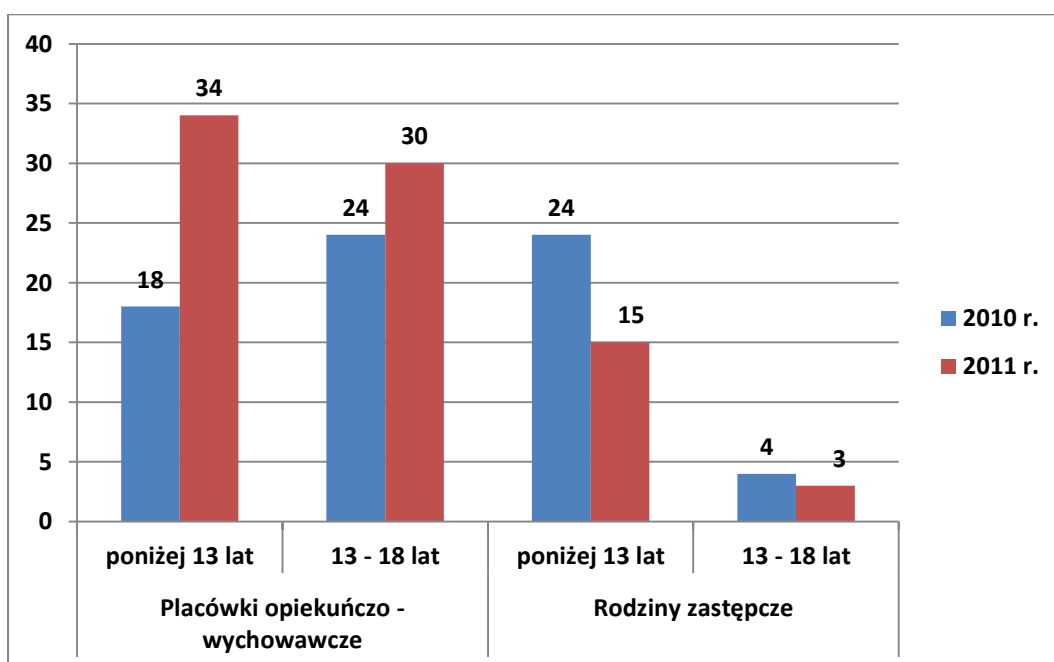
Źródło: Opracowanie własne OIS

Zarówno w 2010 i 2011 roku większość uczestników legitymowała się wykształceniem zasadnicze zawodowe, drugą dominującą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym lub niepełnym podstawowym, a kolejną – ze średnim. W analizowanym okresie najmniej jest osób posiadających wykształcenie wyższe – od 1 do 2 %.

Wśród analizowanych 22 powiatów w 10 z nich miały miejsce przypadki wymagające umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych z powodu przemocy w rodzinie. Sytuacje takie dotyczyły 70 dzieci w 2010 r. (42 z nich umieszczonych zostało w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, 28 w rodzinach zastępczych) oraz 82 dzieci w 2011 roku (64 z nich umieszczono w placówkach, 18 w rodzinach zastępczych).

Liczbę dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych z powodu przemocy w rodzinie w latach 2010 i 2011 prezentuje poniższy wykres:

Wykres Nr 12. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych z powodu przemocy w rodzinie w latach 2010 2011

Źródło: Opracowanie własne OIS

3.5. Wnioski

Do najważniejszych działań, które należy podjąć aby skuteczniej rozwiązywać problemy osób dotkniętych przemocą w rodzinie, zdaniem przedstawicieli powiatowych centrów pomocy rodzinie, należą:

- Doskonalenie współpracy interdyscyplinarnej oraz umiejętności poszczególnych służb w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy oraz pracy ze sprawcami przemocy, głównie poprzez cykliczne szkolenia przedstawicieli m.in. sądów, policji, prokuratury oraz pracowników socjalnych, psychologów, pedagogów.
- Zwrócenie uwagi na lepszą koordynację działań instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy
- Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie postrzegania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. poprzez zintensyfikowanie działań profilaktycznych promujących wzorce postaw rodzicielskich i metod wychowawczych wolnych od przemocy oraz działania kampanii informacyjnych o źródłach powstawania przemocy.
- Zwiększenie środków finansowych na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy, w tym programów profilaktycznych.
- Zwiększenie środków finansowych przeznaczonych na zatrudnienie specjalistycznej kadry udzielającej pomocy, w tym psychologów, terapeutów, prawników, psychiatrów dziecięcych.
- Utworzenie i prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej w Łukowie i Lubartowie.

4. Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. z 2011 nr 50 poz. 259) w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne w ośrodkach wsparcia udzielane są trzy rodzaje usług:

1. interwencyjne
2. terapeutyczno-wspomagające
3. bytowe.

W ramach tych usług podejmowane są m.in. następujące działania:

w zakresie interwencyjnym:

- zapewnienie schronienia ofiarom przemocy w rodzinie na okres do trzech miesięcy z możliwością przedłużenia w przypadkach uzasadnionych sytuacją ofiary przemocy w rodzinie,
- ochronę ofiar przemocy w rodzinie przed osobą stosującą przemoc w rodzinie,
- udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej i prawnej, a w razie potrzeby medycznej,
- rozpoznanie sytuacji ofiary przemocy w rodzinie i ocena ryzyka w zakresie zagrożenia bezpieczeństwa ofiary lub jej dzieci pozostających pod jej opieką, a także udzielenie pomocy innej niż w/w.

w zakresie terapeutyczno-wspomagającym:

- diagnoza problemu przemocy w rodzinie
- opracowanie indywidualnego planu pomocy ofierze przemocy w rodzinie uwzględniającego: potrzeby, cele, metody i czas pomocy,
- udzielenie poradnictwa:
 - medycznego,
 - psychologicznego,
 - prawnego,
 - socjalnego,
- prowadzenie grup wsparcia i grup terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie terapii indywidualnej ukierunkowanej na wsparcie ofiary przemocy w rodzinie oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie,
- zapewnienie dostępu do pomocy medycznej,
- ocena sytuacji dzieci na podstawie przeprowadzonego w tej rodzinie wywiadu środowiskowego (na podst. Ustawy o pomocy społecznej) i udzielanie im wsparcia psychologicznego oraz specjalistycznej pomocy socjoterapeutycznej i terapeutycznej,
- udzielanie konsultacji wychowawczych.

w zakresie potrzeb bytowych zapewnienie:

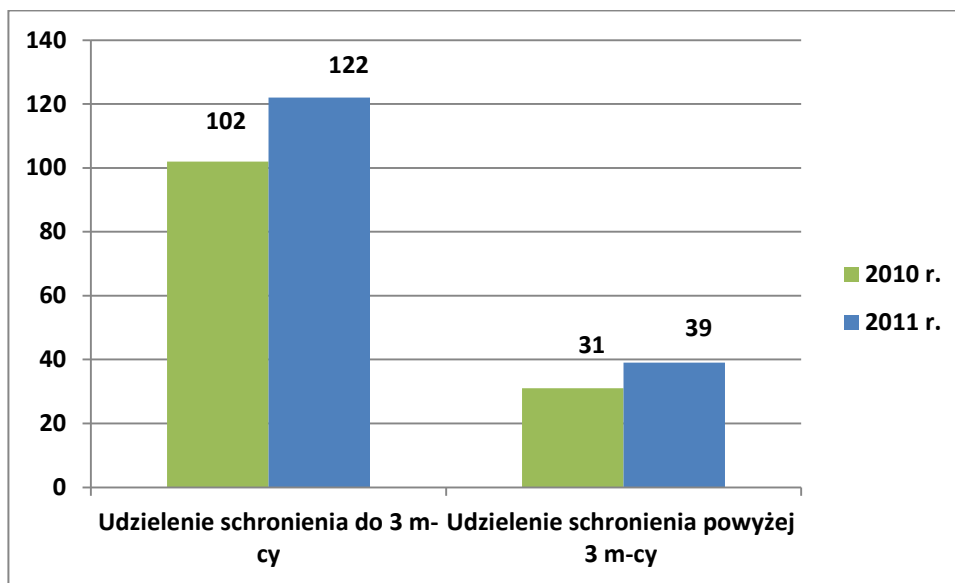
- całodobowego okresowego pobytu dla nie więcej niż trzydziestu osób; z zastrzeżeniem, że liczba ta może ulec zwiększeniu, zależnie od możliwości lokalowych specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- pomieszczeń do spania przeznaczonych maksymalnie dla pięciu osób, z uwzględnieniem sytuacji rodzinnej ofiary przemocy w rodzinie,
- wspólnego pomieszczenia do pobytu dziennego z miejscem zabaw dla dzieci i miejsca do nauki,
- ogólnodostępnych łazienek, wyposażonych w sposób umożliwiający korzystanie zarówno przez osoby dorosłe, jak i dzieci, odpowiednio jedna łazienka na pięć osób,

- ogólnodostępnej kuchni,
- pomieszczenia do prania i suszenia,
- wyżywienia, odzieży i obuwia,
- środków higieny osobistej i środków czystości.⁵

Na terenie województwa lubelskiego funkcjonują dwie takie jednostki: w Lublinie oraz w Tyszowcach.

Z usług specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2010 i 2011 skorzystało łącznie 630 osób – zarówno w formie całodobowej jak i ambulatoryjnej: 345 osób w 2010 i 285 osób w 2011 roku. Z powodu przemocy w rodzinie w formie stacjonarnej skorzystało odpowiednio 133 osoby w 2010 roku i 161 osób w 2011 roku. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób, które skorzystały ze schronienia.

Wykres Nr 13. Liczba osób, które skorzystały ze schronienia w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2010 i 2011

Źródło: Opracowanie własne OIS

Zauważyć należy wzrost liczby osób korzystających z usług ośrodków wsparcia zarówno wśród osób korzystających z całodobowej pomocy w okresie do 3 miesięcy, jak i powyżej 3 miesięcy.

⁵Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne. (Dziennik Ustaw nr 50 poz. 259 z 8 marca 2011 r.)

Biorąc pod uwagę rodzaj stosowanej przemocy, podobnie jak w przypadku ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie najwięcej osób jest ofiarami przemocy psychicznej oraz fizycznej. Inaczej wygląda sytuacja jeśli chodzi o przemoc seksualną – tą formą przemocy dotkniętych było 28 % w 2010 roku i 16 % w 2011 roku klientów specjalistycznych ośrodków wsparcia. (W przypadku OPS i PCPR było to od 2 do 3%). Z danych przesłanych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia wynika, że w 31 % w 2010 roku i 29 % w 2011 roku przypadkach ofiarami przemocy były dzieci. Przemoc wobec osób starszych oraz niepełnosprawnych dotyczyła od 1 % do 3 % wszystkich ofiar przemocy.

Tabela nr 12. Rodzaj stosowanej przemocy w latach 2010-2011

Rodzaj przemocy	2010		2011	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Fizyczna	189	55%	160	56%
Psychiczna	211	61%	153	54%
Ekonomiczna	44	13%	61	21%
Seksualna	97	28%	47	16%
Wobec dzieci	106	31%	84	29%
Wobec osób starszych	8	2%	4	1%
Wobec osób niepełnosprawnych	11	3%	9	3%

Źródło: Opracowanie własne OIS

Jednym z zadań specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie jest udzielanie poradnictwa. W 2010 roku 345 osobom udzielono ogółem 6 853 porad, natomiast w 2011 w związku ze spadkiem liczby osób korzystających ze wsparcia do liczby 285 osób nastąpił także spadek liczby udzielonych porad do 6 482. Zarówno w 2010 jak i 2011 roku najwięcej udzielono porad - w zbliżonej liczbie – pedagogicznych i psychologicznych. Znaczna ilość porad dotyczyła również zagadnień prawnych, a także przemocy wobec dzieci. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela:

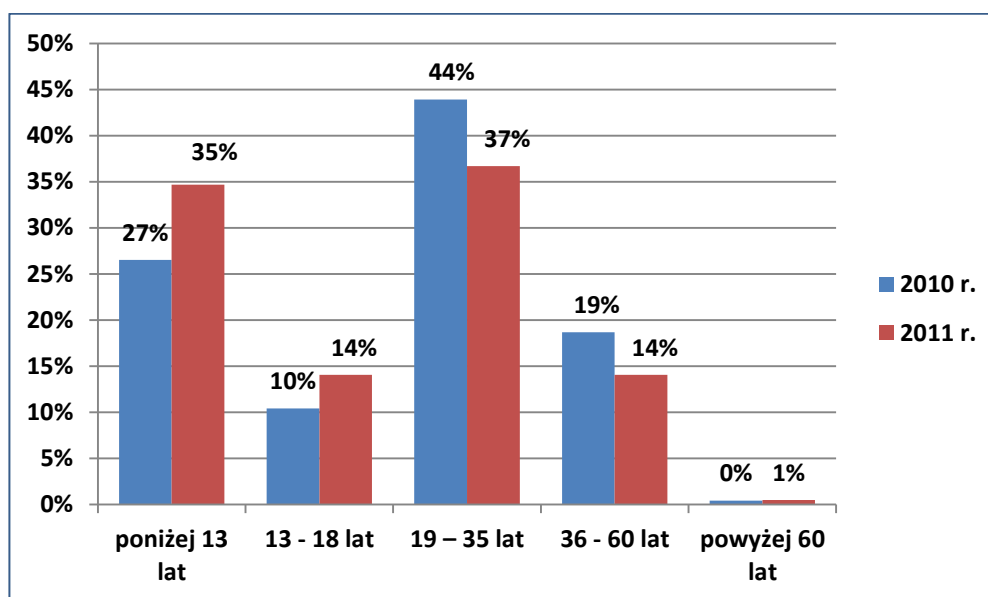
Tabela nr 13. Udzielane poradnictwo w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2010-2011

Poradnictwo	Liczba udzielonych porad	
	2010	2011
Pedagogiczne	1 778	1 889
Psychologiczne	1 763	1 801
Prawnicze	740	702
Socjalne	515	179
Konsultacje medyczne	256	369
Psychiatryczne	116	175
Konsultacje telefoniczne	558	477
Dotyczące przemocy wobec dzieci	647	550
Dotyczące przemocy wobec osób niepełnosprawnych	440	306
Dotyczące przemocy wobec osób starszych	40	34
Ogółem	6 853	6 482

Źródło: Opracowanie własne OIS

Z uwagi na fakt, że tylko jeden ośrodek przekazał dane pozwalające dokonać szczegółowej charakterystyki osób doświadczających przemocy w rodzinie, poniższy wykres prezentuje jedynie strukturę wieku ofiar przemocy (na podstawie informacji przekazanych przez dwa specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy):

Wykres Nr 14. struktura wielu osób doświadczających przemocy w rodzinie korzystających z usług specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2010 i 2011

Źródło: Opracowanie własne OIS

Wśród osób korzystających z usług specjalistycznych ośrodków wsparcia przeważają osoby w wieku od 19 do 35 lat oraz poniżej 13 roku życia. W 2010 roku wśród korzystających ze wsparcia osoby w wieku 19 – 35 lat stanowiły 44 %, a w wieku poniżej 13 lat – 27 %. Natomiast w 2011 roku osób do 13 roku życia było o 8 punktów procentowych więcej, a w wieku 19 – 35 lat – o 7% mniej. Zauważyć należy, że wśród klientami specjalistycznych ośrodków wsparcia tylko sporadycznie są osoby starsze – powyżej 60 roku życia.

Kwestionariusz ankiety obok charakterystyki osób dotkniętych przemocą w rodzinie zawierał zagadnienia dotyczące charakterystyki sprawców przemocy. Jednak oba funkcjonujące w województwie specjalistyczne ośrodki wsparcia nie gromadzą danych na ten temat. Nie są także organizatorami programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy.

Przedstawiciele specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie zwrócili uwagę, iż w celu zwiększenia efektywności pracy na rzecz osób doświadczających przemocy domowej konieczne jest podjęcie działań interdyscyplinarnych, m.in. poprzez organizację szkoleń dla przedstawicieli służb spotykających się w swojej pracy z przypadkami przemocy, tj. pracowników pomocy społecznej, służby zdrowia, kuratorów, policji i innych.

Niezwykle ważnym elementem jest również praca równoległa – jednocześnie z ofiarą przemocy oraz ze sprawcą w środowisk jego zamieszkania, na rzecz kompleksowego rozwiązania problemu.

5. Przemoc w rodzinie - działania Policji

Podstawę prawną do działania Policji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie stanowią:

- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o policji (Dz. U. z 2002 r, Nr 7, poz. 58 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493),
- Ustawę z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dzienniku Ustaw Nr 125, poz. 842)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 1799, poz. 1485 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 roku Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 roku nr 209, poz. 1245).
- Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 grudnia w sprawie sposobu postępowania policjantów podczas realizacji procedury Niebieskiej Karty.

Dziesiątego czerwca 2010 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił Ustawę o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, zwaną dalej „ustawą zmieniającą”, która ogłoszona została w Dzienniku Ustaw Nr 125, poz. 842 i weszła w życie z dniem 1 sierpnia 2010 r.

Przepisy powyższej ustawy przewidują wiele rozwiązań, których celem jest:

- rozwój profilaktyki jako formy działań zapobiegających zjawisku przemocy
- w rodzinie,
- zmiana świadomości społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- skuteczna ochrona ofiar przemocy w rodzinie, w tym w szczególności dzieci,
- stworzenie mechanizmów ułatwiających izolację sprawców od ofiar,
- zmianę postaw osób stosujących przemoc w rodzinie przez poddanie ich programom oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

Ustawa wprowadza szereg zmian, w tym m.in.: rozszerzenie procedury „Niebieskiej Karty”, obowiązek tworzenia zespołu interdyscyplinarnego na poziomie gminy, realizującego zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wprowadzenie ustawowego

obowiązku tworzenia i realizowania lokalnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie ukonstytuowanych w drodze uchwały rady gminy, wprowadzenie zakazu stosowania kar cielesnych, możliwość zabierania z domu dzieci w przypadkach zagrożenia ich zdrowia lub życia, prawo do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała.

Sposób postępowania służb – od momentu zgłoszenia zdarzenia, poprzez działania ukierunkowane na pomoc osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, działania skierowane na osobę stosującą przemoc, a także sposób monitorowania sytuacji rodziny precyzuje Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku. Rozporządzenie jest jednym, wspólnym aktem prawnym zawierającym zadania dla wszystkich podmiotów ujętych w art. 9d ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia), wprowadza nowe wzory formularzy (m.in. jeden druk – „Niebieska Karta A” – dla udokumentowania faktu przemocy), rozkłada ciężar przeciwdziałania przemocy na wiele podmiotów.

Zadania Policji ujęte w powyższym akcie prawnym nie odbiegają w sposób znaczący od dotychczas realizowanych na podstawie Zarządzenia 162/08 KGP w sprawie metod i form wykonywania przez Policję zadań w związku z przemocą w rodzinie w ramach procedury „Niebieskie Karty”. Jednakże do istotniejszych zmian mających wpływ na działania Policji należą zapisy dotyczące m.in.:

- obowiązku przesyłania do przewodniczącego zespołu, w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury, oryginału wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” (§ 7 ust. 1 rozporządzenia), oraz gromadzenia w materiałach własnych jego kopii (§ 7 ust. 2 rozporządzenia),
- składania systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą (§ 13 pkt 6 rozporządzenia).

Nowe Rozporządzenie Rady Ministrów dotyczące procedury Niebieskie Karty, daje członkom zespołu (w tym pracownikom socjalnym, członkom gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policjantom, przedstawicielom oświaty i służby zdrowia) nowe narzędzia pracy (druki Karty A, B, C i D) a także określa zasady ich współpracy.

Ustawodawca wprowadził również regulacje dotyczące sposobu postępowania wobec rodziny dotkniętej przemocą. Co istotne, zastosowanie „Niebieskiej Karty” nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

29 listopada 2010 r. Minister Sprawiedliwości, Komendant Główny Policji oraz przedstawiciele Krajowej Rady Kuratorów podpisali dokument pod nazwą „Procedury współpracy służby kuratorskiej oraz funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej”. Procedury te mają na celu umożliwienie skutecznej, sprawnej i szybkiej współpracy pomiędzy funkcjonariuszami Policji, w szczególności dzielnicowymi i kuratorami sądowymi sprawującymi dozór nad sprawcami przemocy lub groźby jej użycia, w szczególności sprawcami przemocy w rodzinie. Dzielnicowi uzyskują pełną wiedzę na temat osób skazanych za przemoc, w tym wobec najbliższych, zamieszkujących w ich rejonie działania, a kuratorzy uzyskują informację na temat zachowywania się dozorowanych podopiecznych. Podstawowym celem procedur jest zwiększenie bezpieczeństwa osób uprzednio pokrzywdzonych przestępstwem przemocy, w tym przemocy domowej. Procedury przewidują zasady współpracy i wymiany informacji dotyczącej osób skazanych za przemoc wobec najbliższych oraz wspólne oddziaływania w celu zapewnienia ochrony osób pokrzywdzonych .

Policja uczestniczy w wielu inicjatywach o charakterze profilaktycznym w odniesieniu do zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie, zarówno o wymiarze ogólnokrajowym, jak i lokalnym. Policjanci w całym kraju dyżurują w punktach konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie, współpracują ze szkołami i placówkami oświatowymi (dotyczy to w szczególności policjantów zajmujących się problematyką nieletnich oraz dzielnicowych, którzy na spotkaniach z młodzieżą przekazują m.in. wiedzę z zakresu skutków stosowania przemocy w rodzinie bądź przemocy rówieśniczej).

Na policyjnych stronach internetowych wszystkich komend wojewódzkich znajdują się informacje kierowane do osób zainteresowanych problematyką, dotyczące zjawiska przemocy, w tym m.in. mówiące o formach, rodzajach przemocy, prawach przysługujących osobom krzywdzonym oraz sposobach radzenia sobie z tym problemem. Zamieszczone są również dane teleadresowe ogólnopolskich i lokalnych instytucji pomocowych. Policjanci wspólnie z lokalnymi władzami bądź organizacjami współtworzą materiały edukacyjno – informacyjne w postaci plakatów, ulotek, broszurek, które dostarczają społeczeństwu wiedzy o zjawisku przemocy.

W celu ułatwienia ofiarom kontaktu z instytucjami zajmującymi się problemem przemocy, policjanci uczestniczą w tworzeniu wojewódzkich i lokalnych informatorów zawierających dane, gdzie pokrzywdzony lub sprawca może szukać pomocy. W miejscach widocznych dla interesantów umieszczane są plakaty ogólnopolskich kampanii medialnych, mających na celu uwrażliwienie społeczeństwa na problemy związane z tym zjawiskiem.

W ramach współpracy z lokalnymi mediami policjanci biorą udział w nagrywaniu programów telewizyjnych i radiowych, w których przekazują wiedzę na temat zagrożeń

płynących z przemocy domowej oraz propagują zachowania sprzyjające pozytywnym relacjom w rodzinie.

Policjanci inicjują również działania w celu tworzenia lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku, a także wspomagają tworzenie punktów konsultacyjnych, uczestniczą we wspólnych szkoleniach z przedstawicielami instytucji zajmujących się pomaganiem ofiarom przemocy domowej⁶.

Polskie prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim za:

- znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - art. 207 Kodeksu Karnego (k.k.),
- groźenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona - art. 190 k.k. (przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia określonego stanu - art. 191 k.k.
- doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem (zgwałcenie) oraz doprowadzenie w ten sam sposób innej osoby do poddania się innej czynności seksualnej lub wykonania takiej czynności - art. 197 k.k. (przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- uporczywe uchylanie się od wykonania ciążącego z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki. przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to narażanie jej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego) - art. 209 k.k. (przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego, organu opieki społecznej lub właściwej instytucji).
- kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej - art. 278 k.k. i art. 279 k.k. (przestępstwa ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- niszczenie, uszkodzenie cudzej rzeczy lub czynienie jej niezdatną do użytku - art. 288 k.k. (przestępstwo ścigane na wniosek pokrzywdzonego),
- porzucenie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wbrew obowiązkowi troszczenia się - art. 210 k.k.,

⁶ Międzynarodowa Konferencja „Kocham. Nie biję. – Europa przeciwko przemocy wobec dzieci”. Warszawa, 3 – 4 marca 2011r.

- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru - art. 211 k.k.
- doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej - art. 200 k.k.
- rozpijanie małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju - art. 208 k.k.⁷.

Poniżej prezentujemy dane statystyczne dotyczące realizacji zadań Policji dotyczące procedury Niebieskiej Karty za rok 2010 i 2011 gromadzone i przekazane przez Komendę Wojewódzką Policji w Lublinie.

W latach 2010 i 2011 w funkcjonariusze policji na terenie województwa lubelskiego przeprowadzili łącznie 78 838 interwencji domowych, w tym 6 376 dotyczyły przemocy w rodzinie w ramach procedury Niebieskiej Karty (8%). Ofiarami stosowanej przemocy domowej są przeważnie kobiety, które stanowią 70% wszystkich pokrzywdzonych. Niepokojąca jest liczba dzieci dotkniętych tym zjawiskiem. Co piąta ofiara przemocy domowej to małoletni do ukończenia 18 roku życia (20%).

Tabela nr 14. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy.

Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy:	2010		2011	
kobiety	3411	69%	3102	70%
mężczyźni	538	11%	461	10%
małoletni do ukończenia lat 13	632	13%	538	12%
małoletni od 13 do 18 lat	382	8%	347	8%
Ogółem:	4963	100%	4448	100%

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych KWP w Lublinie

Według danych statystycznych głównymi agresorami w rodzinie są mężczyźni (96%). Rzadziej przemoc wobec osób najbliższych stosują kobiety – stanowią one 5% wszystkich sprawców. Ponad 60% sprawców przemocy domowej podczas interwencji policji znajdowało się pod wpływem alkoholu.

⁷ http://wprewencji.policja.waw.pl/portal/wp/1285/280/Przemoc_w_rodzynie.html, dostęp dnia 14.02.2012

Tabela nr 15. Liczba sprawców przemocy domowej.

Liczba sprawców przemocy domowej:	2010				2011			
	ogółem		pod wpływem alkoholu		ogółem		pod wpływem alkoholu	
kobiety	120	4%	39	2%	143	5%	41	2%
mężczyźni	3242	96%	2241	98%	2895	95%	1790	98%
nieletni	10	0%	2	0%	8	0%	0	0%
Ogółem:	3372	100%	2282	100%	3046	100%	1831	100%

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych KWP w Lublinie

W 2011 roku KWP w Lublinie odnotowała 3023 interwencji z powodu przemocy w rodzinie przeprowadzonych zgodnie z procedurą Niebieskiej Karty, zaś w 2010 roku było ich 3023 czyli o 330 mniej. W stosunku rok do roku jest to spadek o 9 punktów procentowych. Najwięcej interwencji w okresie 2 lat sprawozdawczych łącznie przeprowadzono w powiecie lubelskim, łukowskim, zamojskim, hrubieszowskim i białskim. Na terenie 9 powiatów w 2011 roku można zauważyć spadek liczby przeprowadzonych interwencji, w tym największy w powiecie parczewskim, chełmskim, opolskim, świdnickim i zamojskim. W stosunku do roku 2010 liczba interwencji z powodu przemocy domowej zdecydowanie wzrosła w powiecie krasnostawskim, tomaszowskim i radzyńskim.

Tabela nr 16. Liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie w 2010 i 2011 roku wg danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie.

Powiat	Rok		
	2010	2011	Ogółem
białski	251	257	508
biłgorajski	44	43	87
chełmski	56	28	84
hrubieszowski	258	226	484
janowski	61	59	120
krasnostawski	27	89	116
kraśnicki	63	64	127
lubartowski	10	10	20
lubelski	966	821	1787
łęczyński	109	121	230
łukowski	567	633	1200
opolski	34	17	51
parczewski	23	5	28
puławski	80	68	148
radzyński	14	25	39
rycki	22	17	39
świdnicki	77	39	116
tomaszowski	21	53	74
włodawski	54	68	122
zamojski	616	380	996
Razem:	3353	3023	6376

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych KWP w Lublinie

Legenda:

- Wzrost liczby interwencji w porównaniu do roku poprzedniego
- Spadek liczby interwencji w porównaniu do roku poprzedniego
- Bez zmian w porównaniu do roku poprzedniego

Tabela nr 17. Ranking powiatów ze względu na liczbę przeprowadzonych w 2010 i 2011 roku interwencji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

L.p.	2010		L.p.	2011	
1.	łukowski	5,15	1.	łukowski	5,76
2.	hrubieszowski	3,75	2.	hrubieszowski	3,31
3.	zamojski	3,50	3.	zamojski	2,17
4.	lubelski	1,95	4.	łęczyński	2,10
5.	łęczyński	1,89	5.	włodawski	1,70
6.	białski	1,46	6.	lubelski	1,66
7.	włodawski	1,34	7.	białski	1,49
8.	janowski	1,27	8.	krasnostawski	1,32
9.	świdnicki	1,05	9.	janowski	1,24
10.	puławski	0,68	10.	kraśnicki	0,64
11.	parczewski	0,63	11.	tomaszowski	0,60
12.	kraśnicki	0,63	12.	puławski	0,58
13.	opolski	0,54	13.	świdnicki	0,53
14.	biłgorajski	0,42	14.	biłgorajski	0,41
15.	krasnostawski	0,40	15.	radzyński	0,41
16.	chełmski	0,38	16.	rycki	0,29
17.	rycki	0,37	17.	opolski	0,27
18.	tomaszowski	0,24	18.	chełmski	0,19
19.	radzyński	0,23	19.	parczewski	0,14
20.	lubartowski	0,11	20.	lubartowski	0,11
Ogółem		1,54	Ogółem		1,39

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych KWP w Lublinie i danych GUS

W ramach współpracy interdyscyplinarnej w latach 2010 i 2011 policjanci skierowali łącznie 5307 informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do różnego rodzaju instytucji. Oznacza to, że ponad 80% wszystkich przeprowadzonych w tym okresie interwencji nie pozostało bez echa. Największą liczbę zgłoszeń o przypadkach przemocy domowej od policji otrzymały ośrodki pomocy społecznej (2753). Do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych policjanci przestali łącznie 944 informacji. Najmniej informacji o ujawnionych aktach przemocy przekazano placówkom służby zdrowia oraz placówkom szkolno-wychowawczym. Szczegółowe dane przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 18. Liczba przesłanych informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do różnego rodzaju instytucji w latach 2010-2011.

Liczba skierowanych przez policjantów informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do różnego rodzaju instytucji	2010	2011	Ogółem
Ośrodki pomocy społecznej	1464	1289	2753
Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	513	431	944
Placówki służby zdrowia	0	5	5
Placówki szkolno-wychowawcze	3	4	7
Organizacje pozarządowe	179	158	337
Inne	684	577	1261
Razem:	2843	2464	5307

Źródło: Opracowanie własne ROPS na podstawie danych KWP w Lublinie

W latach 2010-2011 Prokuratora Okręgowego w Lublinie przeprowadziła 6844 postępowań dotyczących przemocy, z czego 2592 zakończyły się skierowaniem aktów oskarżenia do sądów⁸.

Łączna liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie, które wpłynęły w analizowanym okresie do sądów okręgu lubelskiego wyniosła 2885, w tym wyrokami skazującymi zakończono 1559 spraw. Wobec 78 sprawców przemocy orzeczono eksmisję z lokalu mieszkalnego sprawcy⁹.

6. Podsumowanie

- Do przemocy dochodzi zazwyczaj za szczelnie zamkniętymi drzwiami.
- Przemoc psychiczna jest najczęściej stosowaną formą przemocy w rodzinie, kolejno przemoc fizyczna, ekonomiczna i seksualna.
- Zazwyczaj ofiary doświadczają kilku form przemocy jednocześnie.
- Ofiarami przemocy w rodzinie są w zdecydowanej większości kobiety.
- Większość ofiar przemocy zamieszkuje w miastach.
- Sprawcami przemocy w rodzinie są przede wszystkim mężczyźni.

⁸ informacja uzyskana od Prokuratora Okręgowego w Lublinie z dnia 24 października 2012 roku (sygnatura IA 070/112/12)

⁹ informacja uzyskana od Prezesa Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 23 października 2012 roku (sygnatura Wiz X-095-578/12)

- Często zjawisko przemocy jest związane z uzależnieniem od alkoholu i problemami z alkoholem.
- Ponad 80% gmin w województwie lubelskim posiada gminny program przeciwdziałania przemocy.
- W zdecydowanej większości gmin funkcjonuje zespół interdyscyplinarny.
- W niewielu (niepełna 10%) gminach funkcjonują ośrodki wsparcia, do których można skierować ofiary przemocy w rodzinie.
- Najczęściej stosowaną formą wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie jest udzielanie poradnictwa, między innymi socjalnego, pedagogicznego i psychologicznego.
- Ważnym działaniem interwencyjnym podejmowanym przez pracowników socjalnych jest procedura „Niebieskie Karty”. Rozpoznanie przemocy w rodzinie i wypełnienie „Niebieskiej Karty” rozpoczyna proces pomagania.
- Problem przemocy w rodzinie jest skutecznie rozwiązywany w niespełna ¼ lubelskich gmin.
- W opinii pracowników gminnych ośrodków pomocy społecznej konieczna jest:
 - edukacja społeczności lokalnej dotycząca zjawiska przemocy domowej
 - zwiększenie dostępności do terapii i specjalistycznego poradnictwa
 - poprawa współpracy interdyscyplinarnej
 - szkolenia dla służb zajmujących się problemem przemocy.
- Zdaniem przedstawicieli powiatowych centrów pomocy rodzinie do najważniejszych działań, które należy podjąć aby skuteczniej rozwiązywać problemy osób dotkniętych przemocą w rodzinie, należą:
 - doskonalenie współpracy interdyscyplinarnej oraz umiejętności poszczególnych służb w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy
 - cykliczne szkolenia przedstawicieli m.in. sądów, policji, prokuratury oraz pracowników socjalnych, psychologów, pedagogów.
 - zwrócenie uwagi na lepszą koordynację działań instytucji realizujących zadania zakresu przeciwdziałania przemocy
 - zwiększenie świadomości społecznej w zakresie postrzegania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. poprzez zintensyfikowanie działań profilaktycznych promujących wzorce postaw rodzicielskich i metod wychowawczych wolnych od przemocy oraz działania kampanii informacyjnych o źródłach powstawania przemocy.

- zwiększenie środków finansowych na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy, w tym programów profilaktycznych.
- zwiększenie środków finansowych przeznaczonych na zatrudnienie specjalistycznej kadry udzielającej pomocy, w tym psychologów, terapeutów, prawników, psychiatrów dziecięcych.
- utworzenie i prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej w Łukowie i Lubartowie.

Spis wykresów i tabel.

Wykres nr 1. Poziom zwrotu ankiet.	4
Wykres nr 2. Skala zjawiska problemu przemocy w badanych ośrodkach pomocy społecznej w latach 2010-2011.	5
Wykres Nr 3. Liczba ofiar przemocy w rodzinie wg płci.	6
Wykres Nr 4. Częstotliwość spotkań zespołu interdyscyplinarnego.	10
Wykres nr 5. Działania na rzecz zwiększenia efektywności rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie.	12
Wykres Nr 6. Liczba osób korzystających z usług ośrodków interwencji kryzysowej w latach 2010 – 2011.	13
Wykres Nr 7. Liczba ofiar przemocy w rodzinie, które skorzystały ze schronienia w latach 2010 – 2011.	14
Wykres Nr 8. Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego ze względu na rodzaj udzielonej porady w latach 2010 – 2011.	15
Wykres Nr 9. Liczba ofiar przemocy w rodzinie wg płci.	17
Wykres Nr 10. Charakterystyka uczestników programów. korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie w latach 2010 – 2011.	20
Wykres Nr 11. Struktura wieku uczestników programów. korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie w latach 2010 – 2011.	21
Wykres Nr 12. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach. opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych z powodu przemocy w rodzinie w latach 2010 2011.	22
Wykres Nr 13. Liczba osób, które skorzystały ze schronienia w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2010 i 2011.	25
Wykres Nr 14. struktura wielu osób doświadczających przemocy w rodzinie Korzystających z usług specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w latach 2010 i 2011.	28

Tabela nr 1. Formy doświadczanej przemocy w latach 2010-2011.	5
Tabela Nr 2. Struktura wieku ofiar przemocy.	6
Tabela Nr 3. Struktura wieku sprawców przemocy.	7
Tabela Nr 4. Struktura wykształcenia sprawców przemocy.	8
Tabela nr 5. Liczba osób korzystających z porad dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie.	11
Tabela nr 6. Formy stosowanej przemocy w latach 2010-2011.	12
Tabela nr 7. Rodzaj stosowanej przemocy w latach 2010-2011.	13
Tabela nr 8. Rodzaj stosowanego poradnictwa w latach 2010-2011.	16
Tabela nr 9. Struktura wykształcenia ofiar przemocy.	17
Tabela nr 10. Struktura wykształcenia sprawców przemocy.	18
Tabela nr 11. Struktura wykształcenia uczestników programów korekcyjno – edukacyjnych w latach 2010 – 2011.	21
Tabela nr 12. Rodzaj stosowanej przemocy w latach 2010-2011.	26
Tabela nr 13. Udzielane poradnictwo w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2010-2011.	27
Tabela nr 14. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy.	33
Tabela nr 15. Liczba sprawców przemocy domowej.	34
Tabela nr 16. Liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących Przemocy w rodzinie w 2010 i 2011 roku wg danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie.	35
Tabela nr 17. Ranking powiatów ze względu na liczbę przeprowadzonych w 2010 i 2011 roku interwencji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.	36
Tabela nr 18. Liczba przesłanych informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do różnego rodzaju instytucji w latach 2010-2011.	37